

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA ČELECHOVICE NA HANÉ

U Sokolovny 275, 798 16 Čelechovice na Hané, IČO: 70941611

Školní plán environmentální výchovy pro ZŠ a MŠ Čelechovice na Hané

Dlouhodobý plán

Platnost od 1. 9. 2023

Vypracovala: Mgr. Lenka Látalová

Úvod

Školní plán environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je nedílnou součástí koncepce školy. Je písemným veřejným dokumentem dostupným pedagogům, žákům, rodičům i zřizovateli. Umožňuje efektivně koordinovat environmentální výchovu na konkrétní škole i jednotlivé aktivity zaměřené na tuto problematiku v prostředí konkrétní školy. Je žádoucí, aby školní plán EVVO korespondoval s obsahem učiva stanoveným kurikulárními dokumenty. Zahrnuje konkrétní aktivity celé školy, a to v rámci školní i mimoškolní činnosti.

Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, zkráceně EVVO, vychází z anglického termínu *environmental education*, kde *environment* znamená životní prostředí a *education* se chápe široce jako vzdělávání, výchova či osvěta.

Zjednodušeně by se dalo říct, že je to výchova, vzdělávání a osvěta týkající se životního prostředí. Jedná se tedy nejen o vzdělávání a výchovu, především ve školním prostředí, ale i o zprostředkování informací co nejširší veřejnosti od nejútlejšího věku až po nejstarší generaci a formování kladného postoje ke svému okolí, ke své planetě. EVVO v širším slova smyslu znamená preventivní nástroj v ochraně přírody a životního prostředí.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta je celosvětově uznávaný obor, který je po desítky let rozvíjen i v České republice. K dosažení jeho cílů se v ČR (podobně jako v řadě jiných zemí) postupně vyvinul systém, zakotvený v politikách a strategických dokumentech, financovaný na různých úrovních, založený na spolupráci různých aktérů od veřejné správy, přes školy, další vzdělavatele, výzkumné instituce a další poskytovatele EVVO.

Cílem environmentální výchovy v České republice je rozvoj kompetencí (znalostí, dovedností a postojů) potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, to je jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí.

Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání, týkající se zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. EVVO k takovému jednání připravuje a motivuje, samotné jednání je věcí svobodného rozhodnutí jednotlivce.

Environmentální výchova vychází z přírodovědného pilíře udržitelného rozvoje, tedy především z ochrany přírody. Dalšími vývojovými stupni jsou:

- péče o životní prostředí
- ekologická výchova
- výchova k udržitelnému rozvoji

Výchova k udržitelnému rozvoji

Vedle EVVO se v současnosti formuje tzv. vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR). Vychází z principů udržitelného rozvoje a metodicky i svým zaměřením významně čerpá z oblasti environmentálního vzdělávání. Na mezinárodní úrovni je rámcem pro rozvoj VUR Strategie EHK OSN (Evropské hospodářské komise Organizace spojených národů) pro vzdělávání pro udržitelný rozvoj, přijatá v roce 2005 ve Vilniusu. Na jejím základě byla přijata Strategii vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR (2008-2015).

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) představuje aktuální přístup v oblasti vzdělávání, který aplikuje základní principy a témata udržitelného rozvoje (UR) do vzdělávání všech typů a úrovní. Veškeré proenvironmentální aktivity vyústily ve výchovu k udržitelnému rozvoji, který je charakterizován jako udržitelné jednání každého člověka v osobním, pracovním i občanském životě. Nástrojem tohoto celostního jednání je propojení aspektů sociálních, environmentálních a ekonomických.

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj je předpokladem k osvojení si takových způsobů myšlení, rozhodování a chování jedince, které vedou k udržitelnému jednání v osobním, pracovním i občanském životě.

Mezi témata VUR se řadí například aktivní občanství, zmírňování chudoby, bezpečnost, lidská a občanská práva, udržitelná spotřeba a výroba, odpovědnost v lokálních i globálních souvislostech, zdraví, environmentální šetrnost a řada dalších. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj v metodách i tématech navazuje na rozšířenější environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu.

Cíle a výstupy

Obecným vzdělávacím cílem v oblasti EVVO v České republice je rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, a to v těchto základních oblastech kompetencí:

- vztah k přírodě,
- vztah k místu,
- ekologické děje a zákonitosti,
- environmentální problémy a konflikty
- připravenost jednat ve prospěch životního prostředí.

Hlavním cílem je prosazovat a prohlubovat znalosti, dovednosti ve vztahu k životnímu prostředí. Tímto programem chce naše škola vést nejen děti, ale i zároveň působit vlastním dobrým příkladem na ostatní obyvatele obce k pozitivnímu vztahu k okolí, pochopení vztahu člověka k přírodě a uvědomění si důležitosti přírody, kterou je člověk součástí.

Kompetence

Kompetence jsou vymezeny jako soubor vědomostí, dovedností a postojů, které žáci získávají v průběhu vzdělávání na určitém stupni nebo typu školy.

Klíčové kompetence v oblasti EVVO mají svá specifika. Práce se statistickými údaji, ročenkami, čtení z grafů apod. Klíčové kompetence nelze separovat, ale je potřeba je rozvíjet komplexně a integrovaně.

V oblasti kompetencí k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální:

- aktivně využívat kooperativní a komunikační dovednosti jako nástroje pro řešení problémů životního prostředí,
- hledat různé varianty řešení problémů životního prostředí,
- schopnost kriticky posuzovat a vyhodnocovat informace související s životním prostředím.

V oblasti pracovní kompetence:

- osvojit si praktické dovednosti pro chování a pobyt v přírodě i při zacházení s přírodou a uplatňovat je v každodenním životě,
- uplatňovat principy udržitelného způsobu života v občanském a pracovním jednání (odpovědně a ekonomicky nakládat s přírodními zdroji a odpady v souladu se strategií udržitelného rozvoje, minimalizovat negativní vlivy na životní prostředí).

V oblasti kompetence občanské:

- znát z vlastní zkušenosti přírodní a kulturní hodnoty ve svém okolí, chápat příčiny a následky jejich poškozování, rozumět jedinečnosti svého regionu a jeho potřebám,
- uvažovat v souvislostech, vnímat závislost rozvoje lidské společnosti na přírodě a na stavu životního prostředí, porozumět zákonitostem biosféry,

ekonomické, sociální a ekologické provázanosti světa, problémům životního prostředí z globálního i lokálního hlediska a jejich příčinám,

- orientovat se ve vývoji vztahu člověka a přírody a poučit se z problémů životního prostředí od minulosti až po současnost a v tomto kontextu pak uvažovat o budoucnosti,
- odpovědně jednat vůči přírodě a prostředí v každodenním životě a aktivně a kvalifikovaně se účastnit ochrany životního prostředí včetně zapojení do souvisejících veřejných diskusí a rozhodovacích procesů o využívání krajiny,
- projevovat pokoru, úctu k životu ve všech jeho formách a k hodnotám, které neumí vytvořit člověk, oceňovat svébytnou hodnotu a krásu přírody a krajiny, vnímat a být schopen hodnotit různé postoje k postavení člověka v přírodě a k chování člověka vůči přírodě.

Škola EVVO nevyučuje jako samostatný předmět, ale promítá se napříč učebními osnovami všech předmětů.

Strategické dokumenty

Legislativní nástroje zahrnují především stěžejní dokumenty na různých úrovních, národní i krajské a vymezují rámcové i konkrétní aktivity ve vztahu k východiskům a praktické realizaci výchovy k UR. Klíčovými závaznými legislativními nástroji výchovy k UR (environmentální výchovy) v ČR jsou:

- Rámcově vzdělávací program a Školní vzdělávací program
- Národní strategie výchovy pro udržitelný rozvoj
- Zákon č. 123/1998 Sb. O právu na informace o životním prostředí
- krajské koncepce ve všech 14 krajích ČR

Legislativní nástroje v kategorii doporučení:

- Metodický pokyn k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě ve školách a školských zařízeních (ustanovující roli koordinátora EVVO a Školní plán EVVO),
- Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství (dále SP EVVO a EP) a jeho Akční plán.

Důležitým legislativním nástrojem je Zákon č.123/1998 Sb., který přímo vymezuje povinnost škol začleňovat EV do vzdělávání na všech stupních a typech škol. Kraje zpracovávají, koordinují a aktualizují krajské koncepce EVVO, zpracovávají dlouhodobý záměr vzdělávání pro kraj, a podporují rozvoj environmentálního poradenství na školní i mimoškolní úrovni. Z krajských koncepcí vyplývají na straně jedné povinnosti krajů jako např.:

- povinnost spolupráce s ostatními orgány veřejné správy, státními a nestátními organizacemi;
- povinnost podporovat EVVO v kraji;
- povinnost iniciovat a udržovat fungování krajského systému EVVO;
- povinnost aktivně šířit informace o ŽP.

Hlavními tématy pro SP EVVO a EP do roku 2025 jsou:

- příroda
- místo, sídlo, krajina
- udržitelná spotřeba
- klima v souvislostech

Akční plán je součástí SP EVVO a byl schválený vládou České republiky 20.7. 2016 a navazuje na předchozí, jejichž je pokračováním. Řeší realizaci EVVO z hlediska jednotlivých cílových skupin, tedy i vzdělávání dětí mládeže, pedagogických a odborných pracovníků na další období.

Role koordinátora

Informace, doporučení a postupy k realizaci EVVO udává Metodický pokyn k environmentálnímu vzdělávání, výchově a osvětě vyplývající ze zákona č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí a Usnesení vlády ČR ze dne 23.10. 2000 o Státním programu EVVO v ČR. Důležitým předpokladem je zvyšování odborné i metodické připravenosti koordinátora EVVO v rámci celoživotního vzdělávání.

Úloha koordinátora EV na škole:

- sestavuje ve spolupráci s vedením školy a týmem pedagogů dlouhodobý plán EV a jeho realizační část pro školní rok (ŠPEV),
- sleduje jeho realizaci a provádí průběžnou kontrolu jeho naplňování, zvyšuje si odbornou a metodickou připravenost absolvováním specializačního studia, spolupracuje s vedením školy,
- koordinuje aktivity k EV na škole,
- účastní se dalšího vzdělávání pro koordinátory EV,
- navazuje kontakty s dalšími školami, dalšími subjekty v oblasti EV,
- podněcuje kontakty s rodiči s dalšími subjekty v oblasti EV,
- organizuje nebo přispívá k organizaci akcí EV na škole a koordinuje je,
- podněcuje a organizačně přispívá k ekologizaci provozu škol,
- zajišťování průběžného hodnocení (evaluace) úspěšnosti realizace EVVO v rámci školy.

Dlouhodobý plán environmentální výchovy

Školní plán environmentální výchovy je součástí koncepce školy. Je zpracován v písemné podobě a je veřejným dokumentem dostupným pedagogům, žákům, rodičům i zřizovateli. Zahrnuje konkrétní aktivity celé školy, a to v rámci školní i mimoškolní činnosti. Je obvykle zpracováván na dvou úrovních. Pro každý školní rok je vytvořen krátkodobý roční plán, který vychází z dlouhodobého plánu EVVO.

Škola a její charakteristika

Školství v Čelechovicích na Hané začíná psát svou historii v roce 1873, kdy žáci již nemuseli dojíždět do okolních obcí a se vyučuje se ve vyklizeném Beránkově gruntě. O dva roky později byla uprostřed obce postavena obecná malotřídní škola - nynější obecní úřad. Díky vzrůstajícímu počtu žáků nechali radní v letech 1909-1911 postavit novou pětitřídní školu, která slouží žákům 1.stupně základní školy dodnes.

O postavení vlastní měšťanské školy uvažovali občané Čelechovic již za 1.republiky. Přesto cesta k jejímu otevření byla dlouhá a složitá. Teprve až ve školním roce 1951-1952 usedli žáci do lavic „nové školy“, kde se dnes vyučují především třídy 2. stupně a také nižší ročníky 1. stupně.

V současné době se vzdělávají žáci v 9. třídách v celkovém počtu kolem 140 žáků. Na staré budově školy (Hlavní 12) se vyučují žáci 1. – 2. ročníku, nachází se zde také mateřská škola s jídelnou a tělocvična. Na nové budově (U Sokolovny 275) se učí žáci 3. – 9. ročníku, je zde školní vývařovna s jídelnou. Škola je dále vybavena fyzikálně chemickou laboratoří, polytechnickou dílnou, cvičnou kuchyňkou, keramickou dílnou s pecí a žákovskou knihovnou. K dispozici je vnitřní i venkovní areál sousedící místní sokolovny se dvěma tělocvičnami a umělou venkovní hrací plochou. Pro pěstování bylin a zeleniny jsou zbudovány vyvýšené záhony v blízkosti školy. Všechny učebny jsou vybaveny interaktivními tabulemi s projektor, každý pedagog má pracovní notebook. Při výuce žáci využívají tablety. Pedagogický tým čítá 17 pedagogů a vychovatelek spolu s ředitelem a zástupkyní ředitele, dále na škole působí asistentky pedagoga. Ve škole působí výchovný poradce, speciální pedagog, metodik prevence a koordinátor ICT. Pro jednotlivé předměty 2. stupně jsou stanoveny předmětové komise, pro 1. stupeň pak metodické sdružení.

Současný stav EVVO na škole

Škola se nachází na okraji obce v prostředí pěkného lesoparku. V těsné blízkosti je menší potok a pole. Asi půl hodiny pěší chůze je od školy vzdálen okraj chráněné lokality přírodního praku Velký kosíř. Tato poloha je pro environmentální výchovu výhodná, protože je možné provést i během relativně krátké doby praktickou výuku přímo v přírodě.

V současné koncepci vzdělávání na škole je environmentální výchova je zařazena jako průřezové téma do celé řady předmětů v každém ročníku. Škola je také zapojena do projektu Škola pro udržitelný život a Recyklohraní.

Školní koordinátor

Koordinací EVVO mohou ředitelé škol pověřit jednoho (případně více) pedagogického pracovníka tzv. koordinátora EVVO.

Při pověřování dbají na odpovídající kvalifikační úroveň koordinátora EVVO. Přednostně by touto činností měli být pověřováni pedagogičtí pracovníci, kteří úspěšně absolvovali studium k výkonu specializačních činností v oblasti environmentální výchovy (v souladu s 9, odst. 1, písm. d) vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006 Sb.).

Společně s vedením školy, ostatními pracovníky a dalšími partnery vytváří školní program environmentálního vzdělávání a osvěty ve smyslu VUR.

Dále zajišťuje:

- sledování vypisovaných grantů v oblasti EVVO,
- dbá, aby byl školní program EVVO v souladu s další dokumentací školy a navrhuje řediteli školy začlenění EVVO do další dokumentace školy,
- navrhuje možnosti ekologizace provozu školy,
- koordinuje realizaci VUR na škole,
- průběžně zvyšuje svou odbornou a metodickou připravenost pro aktivity školního koordinátora EVVO,
- poskytuje ostatním pracovníkům školy konzultace a podporu v začlenění VUR do jejich činností především v rámci vyučovaných předmětů,

- koordinuje realizaci plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti VUR,
- iniciuje spolupráci s dalšími partnery v oblasti VUR, např. s environmentálně zaměřenými neziskovými organizacemi (nestátními i zřízenými veřejnou správou) v regionu a se středisky ekologické výchovy, ostatními školami,
- vytváří metodické výukové materiály (dle svých možností) pracovní listy apod

Školní tým

Pracovníci školy v oblasti VUR především:

- připravují a realizují aktivity v souladu s koncepčními materiály školy především ročním plánem školy a ročním programem EVVO
- plní s žáky výstupy EVVO na úrovni školních výstupů jednotlivých učebních předmětů s pomocí všech aktivit, kterými se realizuje environmentální výchova ve škole,
- vzdělávají se v oblasti VUR,
- spolupracují s partnery školy v oblasti VUR,
- navrhuje koordinátorům EVVO aktivity a činnosti vedoucí k realizaci EVVO ve škole.

Výchovně vzdělávací strategie naplňující cíle na úrovni předmětů:

Tato Kapitola je podrobněji zpracována ve Školním vzdělávací pro programu pro základní vzdělávání Základní a Mateřské školy Čelechovice na Hané, zejména v průřezových tématech Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských souvislostech a Výchova demokratického občana.

Výchovně vzdělávací strategie naplňující cíle na úrovni školy:

- vést žáky k třídění odpadu,
- vést žáky k hospodaření s vodou a energií,
- vést žáky k dodržování vhodných stravovacích návyk a dodržování pitného režimu,
- vést žáky k udržování pořádku ve škole, kolem školy a k péči v okolí školy.

Znalosti a dovednosti oblasti environmentální výchovy si žáci osvojují průběžně v rámci učiva v jednotlivých předmětech s důrazem na využití mezipředmětových vztahů, na chápání souvislostí a se zařazováním řešení problémových úloh a her. Získané poznatky budou uplatňovány a prohlubovány během školních akcí, v soutěžích zaměřených na sběr druhotných surovin podporovaných recyklačním programem Recyklohraní, během Dne Země, kdy bude kladen důraz na badatelskou činnost žáků a prohlubování vědomostí v tématech Ochrany člověka za mimořádných událostí. Za účelem rozvíjení vědomostí a dovedností jsou zařazeny i exkurze do ekologických a vědeckých center.

Program EVVO musí být uplatňován dlouhodobě, tak aby si žáci během celého studia dostatečně osvojili znalosti, dovednosti a návyky trvale udržitelného rozvoje.